

DIVADLO UNGELT
KAMENNÁ SCÉNA | LETNÍ SCÉNA

Umělecký ředitel a majitel **Milan Hein**
Spolupracovníci divadla: **Martin Šimek, Pavel Ondruch, Jiří Pritz, Linda Skarlandtová, Marie Krbová, Kateřina Šimková, Tomáš Dvořan, Radek Svoboda, David Zelinka, Ondřej Sýkora, Silvie Janáková, Lucie Mrvíková, Ivetta Pažoutová, Václav Bláha, Petr Holata a Tomáš Marvan.**

Divadlo Ungelt, Malá Štupartská 1, Praha 1,
www.divadlounge.cz

Letní scéna Divadla Ungelt, Nový Svět, Praha 1 – Hradčany,
www.letniscena.cz

Vydalo **DIVADLO UNGELT** s.r.o.,
Nový Svět 78/5, Praha 1 – Hradčany
květen 2017 / Sezóna 2016–2017

Program připravili **Pavel Ondruch, Milan Hein, Linda Skarlandtová**
Foto **Jan Malíř, Marie Krbová** a obrazové citace
z knih o **Marlene Dietrich**

DIVADLO UNGELT
KAMENNÁ SCÉNA | LETNÍ SCÉNA

**MISS
DIETRICH
lituje** **GAIL
LOUW**

Regina RÁZLOVÁ
Simona POSTLEROVÁ

režie Radovan Lipus
překlad Jitka Sloupová
dramaturgie Pavel Ondruch

GAIL LOUW MISS DIETRICH lituje

Režie
Překlad
Dramaturgie

Marlene Dietrich
Maria Riva

Scéna
Kostýmy
Asistentka režie
Zvuk a světla

Garderoba a rekvizity
Mediální zastoupení
paní Reginy Rázlové

Radovan Lipus
Jitka Sloupová
Pavel Ondruch

Regina Rázlová
Simona Postlerová

Radovan Lipus
Alena Schäferová
Marie Krbová
Tomáš Dvořan,
Radek Svoboda, David Zelinka
Silvie Janáková, Lucie Mrvíková

Janis Sidovský

Česká premiéra 26. května 2017 v Divadle Ungelt

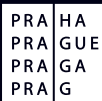
Regina Rázlová děkuje své dceři - Adéla Oliva jí byla inspirací i konzultantkou.

Autorská práva k dramatickému textu a překladu v České republice zastupuje Aura - Pont s.r.o., Veslařský ostrov 62, 147 00 Praha 4

Metamorphosis

Květiny dodává
firma Metamorphosis

Inscenace vznikla také zásluhou grantu,
který Divadlu Ungelt udělilo
hlavní město Praha

Hlavní partneři Divadla Ungelt

manželé

Prof. Dr. Dadja Altenburg-Kohl a Daniel Pešta

Klub přátel
Divadla Ungelt, z. s.
za laskavé podpory
Nadace ČEZ

Vážení diváci,

hra Britky Gail Louw byla snad napsána pro naše divadlo. Provokativní Regina Rázlová je ideální představitelkou famózní Marlene Dietrich. A emotivní Simona Postlerová její dceři Marii Rivy.

Herečky, původně profesorka a žačka, byly kolegyněmi v Národním divadle a jsou dlouholeté kamarádky.

Užijte si je!

Milan Hein
umělecký ředitel Divadla Ungelt

Mýtus a realita Marlene Dietrich

Marlene Dietrich vydala v roce 1984 svůj vlastní životopis ve francouzštině proto, aby umlčela všechny životopisné samozvance. Podařil se jí samozřejmě pravý opak. Záhadnou knihu pojmenovala Marlene D. (v češtině vyšla pod názvem *To jsem já* v roce 1991), ale stejně tak ji mohla pojmenovat *Nic vám neřeknu*. Celý text dokonale zamlčuje, zastírá, krouží a tvaruje skutečnost do takové podoby, v jaké by ji Marlene sama chtěla mít. Spekulace o milencích a milenkách Marlene Dietrich patřily k oblíbeným zábavám mnoha fanoušků i životopisců a tajemství jejího osobního života bylo obestřeno stejným závojem, jaký má Marlene přes tvář na mnoha svých fotkách. I proto lze jen těžko číst její román jinak než jako hádanku, kterou chceme rozluštit.

Hlvolam byl zdánlivě vyřešen v roce 1992. Ani ne rok po smrti Marlene vyšla v New Yorku biografická kniha s lapidárním názvem *Marlene Dietrich*, kterou si český čtenář přečetl o osm let později pod návodným názvem *Moje matka Marlene Dietrichová*. Samotná skutečnost nové, již několikáté biografie kulturně-společenského fenoménu 20. století, by nebyla bývala nijak překvapivá, kdyby však nebyla autorem dcera, jež slavnou herečku provázela kariérou i životem až do její smrti – Maria Riva. Dlouhá sedmisetstránková publikace dokončená ještě za Marlenina života v roce 1990 způsobila doslova šok – demaskovala do té doby tajemstvím zahalenou ikonu, a to velmi syrovým, a snad až surovým způsobem. Třebaže Maria vypráví o tom samém, o čem její matka, jejich verze se natolik rozcházejí, že je nejlepší číst obě knihy jako dva díly jednoho eposu, kdy jeden díl se na stejné situace dívá pohledem ryze uměleckým, básnivým, atmosférickým, tajemným a druhý naturalistickým, kritickým, zraněným a mnohdy až agresivním.

„Její citový život byl založen na pohyblivém písku, kterým pohybovala ona sama tak, aby jí to vyhovovalo,“ píše Riva o matce a charakterizuje tak i samu sebe a svou knihu. Vnímáme-li proto Mariinu knihu jako biografickou, musíme

se nutně podívat, neboť nemá standardní náležitosti odborné literatury. Chybí jí rejstřík, časové zařazení událostí, citování pramenů či přehledná struktura a systém (Riva sice pracovala s matčinými deníky, korespondencí i fotoarchivem, avšak tyto prameny používá neobjektivně a zjevně vybírá jen takové, které se jí hodí do vlastního myšlenkového konceptu). Pokud však vnímáte její knihu jako čistou literaturu s pikantní příchutí dávného hollywoodského triku „based on true stories“ („na základě skutečných událostí“), vychutnáte si skvělou terapeutickou sondu do komplikované osobnosti slavné dominantní matky.

Potenciál – skrze osud legendy vykreslit celé dějiny dvacátého století – Riva záměrně nenaplnuje (jen se jí to občas omylem „přihodí“), ale spontánně vypráví, co jí zrovna na dané téma letí hlavou. Nebojí se překračovat všechny hranice intimity, nebojí se osobních soudů a nebojí se ani vytvářet dialogy, které snad kdysi proběhly, přičemž jen těžko můžeme uvěřit, že si je po tolika letech opravdu doslova pamatuje. Přestože mnohá místa mohou a nemusí být pravdivá nebo jsou minimálně interpretačně zkreslená, Mariino podání je autentické, strhující a zároveň bolestné a mnohdy až nepříjemné čtení.

Rodina Sieberova – Marlene Dietrich, Maria Sieber, Rudolf Sieber.

Britská dramatička zralé střední generace Gail Louw se ve své hře *Miss Dietrich lituje* (*Miss Dietrich regrets*) z roku 2015 podívala na dietrichovskou legendu intimní rodinnou přímo bergmanovskou optikou. Většina existujících uměleckých děl vycházejících z Marlenina osudu akcentuje zcela jiné pohledy: buď rozvolněnou sexualitu, kdy je Marlene symbolem a snad i hybatelem sexuální revoluce, nebo „glamour“, kdy tvůrce zajímá její vrcholné umělecké období, a tedy období zlatého předválečného Hollywoodu plného elegance, lesku bohatství, hvězd, večírků a svobodné zábavy. Skvostný nápad zachytit Marlenin konec v souboji s dcerou nenapadl Gail Louw, ale její přítelkyni britskou divadelní herečku Felicity Dean (s níž v roce 2014 napsala hru *Camera Obscura*). Louw se pak rozhodla velkolepý osud zkoncentrovat v jeden hutný dramatický souboj, který cílí nejen jednotu místa, času a děje, ale také jednotu dialogu.

Hvězdu Louw nasvítla v jiné, řekněme lidsky nemilosrdné perspektivě. Z románu Marii Rivy čerpá, mnohdy doslova (například přepis „pohřebního“ monologu), klíčové pasáže a propojuje je všeplatnou dramatickou situací, kterou zná mnoho dospělých lidí – dcera navštěvuje stárnoucí nemohoucí matku a řeší, jak přistoupit k jejímu konci.

Hra by proto mohla být chybně chápána jako bulvární nakukování do soukromí slavných, kdyby netematizovala dnes tolik aktuální problémy mediálních klamů a kreativního nakládání s pravdou. Příběh se ze symbolické umělecké zkratky stal nástrojem byznysu (reklamy) a prostředkem, jak manipulovat s realitou. A takový přístup k příběhu je tím nebezpečnější, čím víc jej akceptujeme jako standard našeho jednání. Ve hře *Miss Dietrich lituje* tak najednou vedle mateřství vyvstává další tentokrát společenské téma: problematika mediálního obrazu člověka, tj. rozpor mezi tím, jak se jevíme a tím, jací ve skutečnosti jsme.

Gail Louw se ve všech svých hrách snaží rodinný příběh nahlížet právě z takové celospolečenské perspektivy.

Možná i proto často píše na základě skutečných událostí a osob. Nikdy ji však nelákalo efektní široké divadelní plátno. Velkému obsazení se vyhýbá, proměnám scénografie rovněž – to, co ji zajímá je nosný lidský osud (děj je až na druhém místě) a hlubinná psychologie uvnitř rodiny. V autobiografické hře *Two Sisters* (2010) popisuje ideový spor matky a tety, které během války kvůli svému židovskému původu utekly do Palestiny – prarodičům Louw se to nepodařilo a oba zahynuli v koncentračním táboře. Matka odchází do Jižní Afriky, do Johannesburgu (kde se také Louw narodila a v roce 1974 vystudovala místní univerzitu) a sestra zůstává v palestinském kibucu. I v ceněném monodramatu o šíření zla *Blonde Poison* (2011) Louw, která o sobě říká, že je sice „Židovka, ale možná nijak zvlášť dobrá,“ zkoumá na základě reálné Berliňanky druhou světovou válku. Zajatá Židovka výměnou za příslibení ochranné ruky nad ní i nad její rodinou souhlasí s pozicí donašeče. Stává se tak poslem smrti. Zálibu Louw v biografických hrách odsuzujících jakýkoli druh xenofobie dokazuje také hra pro čtyři osoby *Duwayne* (2014) o pádu muže, kterému rasisti zavraždili afroamerického kamaráda.

Na rozdíl od divokého osudu své rodiny Louw systematicky a úspěšně pracuje na normálním poklidném životě. V roce 1984 přesídlila do Anglie, kde v roce 1994 získala titul PhD na univerzitě v Brightonu a kde do roku 2008 vyučovala. Když se pak na svém veřejném twitterovém účtu chtěla tato na informace mimořádně skoupá autorka charakterizovat, napsala, že je „bývalou akademičkou, která se stala dramatickou na plný úvazek.“

K Marlene Dietrich ji evidentně přivedlo Marlenino nezpochybnitelné hrdinství během druhé světové války. Jezdila tehdy po Evropě a snažila se bavit a povzbuzovat vojáky svými písněmi, a především svou dokonalou krásou zveličenou kontrastem s hrůzou války. Milovala ten pocit být jedinou ženou uprostřed mužů, být jejich luxusní markytánkou, ale také milovala pocit nebezpečí, vzrušení a vojenský řád. Je paradoxní, že právě uprostřed největ-

ších hrůz století našla takové štěstí. Pasáž v její autobiografii věnující se období spolupráce s armádou patří k vrcholům knihy a je také napsána s největším citem, rozsahem a také opatrností – jako by Marlene chtěla nejvíc říct právě o tomto období, ale nevěděla jak.

Pro Louw byl Marlenin jednoznačný protinacistický postoj důležitý už jen z toho důvodu, že potřebovala nalézt pozitivní vlastnosti hrdinky, o které píše – v Mariině knize jich moc není. Maria by v dramatu snadno mohla vycházet jako vítězí žalobce a oběť, a Marlene jako pranýřovaný viník a bestie. Louw si byla vědoma tohoto úskalí a řešila ho krom spoléhání na hereččin um a Marleninu vojenskou minulost, také kreativním autorským zásahem do reality Marlenina konce. Navzdory historickým pramenům nechá Marlene během dramatu rozhodovat o tom, zda vyhovět Marii či ne, ba co víc: na konci hry dokonce Marlene v jejím podání nahlédne svůj celoživotní sebeklam a zalituje, což je čin, k němuž by se pravděpodobně skutečná Marlene nikdy „nesnížila“. Jednalo se o tak zásadní autorský zásah do výkladu osobnosti, že sloveso „litovat“ vetkla autorka i do názvu a dala tak klíč k obhájení Marlene, který

Marlene Dietrich s Tami.

Maria s matkou Marlene Dietrich.

je sice fakticky nepravdivý, ale nabízí cestu, jak dramaticky vyklenout statický duel.

Fatalita Marlenina dlouhého života spočívala v podlehnutí obrazu, který s ní spoluvytvořil její rádce, vůdce, učitel, milenec a přítel Josef von Sternberg, a v tom, že si nikdy nebyla vědoma důsledků, které to přinášelo pro její život. Ještě ve svém nejslavnějším filmu, kde se Sternbergem spolupracovala poprvé – *Modrý anděl* – můžeme vidět Marlene Dietrich autentickou, na nic si nehrající, a přesto hrající. Pozorujeme ji jako živoucí a plnokrevnou bytost hýřící nadhledem a přirozeným sexappealem. Pak se však stalo něco velmi pozoruhodného – Sternberg se do Marlene fatálně zamiloval a začal si do ní projektovat všechny své erotické představy o nedostupné, tajemné, dokonalé, sebevědomé femme fatale. Díky tomu vzniklo dalších šest vizuálně dokonalých filmů, v nichž však Marlene ukazuje pokaždé jiné tváře stále stejné osoby – dlouhonohé ženy z fetišistických snů svého režiséra. Bylo by jistě zajímavé, kam by se Marlene herecky posunula, kdyby jí Sternberg nevytesal svými světly a kamerou v tak uměleckou sochu. Marlene však tuto sochu přijala beze zbytku, naprosto se s ní ztotožnila a svým talentem a pevnou vůlí ji dokonale dotvářela.

Obraz, který o sobě vytváříme se velmi snadno může stát námi samými. V takové chvíli se rozpor mezi skutečností a obrazem, nebo jinak řečeno: mezi mýtem a realitou či poezií a prózou, jeví až příliš bolestně na to, abychom byli schopni šťastně existovat. Nechtěla, aby kdokoli cokoli o ní věděl, protože jakákoli konkrétnost je v jejím obraze femme fatale příliš skutečná a tedy vulgární. Realitu bylo nutné upravovat, dramatizovat, vytvářet z ní jeden z dalších dokonale nasvícených sternbergovských černobílých snímků. Místo hřejivého objetí pak přichází básně o lásce, místo rozkoše postelový tělocvik, místo mateřství prvotřídní neosobní péče.

Motivace jejího usurpujícího chování nebyly zlé, ani vědomě sadistické, ale veskrze vznešené. Tak vznešené, že se zcela odpoutaly od života v touze vzlétnout nad ubohost všednosti. S německou důsledností a vytrvalostí adorovala krásu a dokonalost. Jakákoli ošklivost ji odpuzovala. V tomto kontextu najednou dává smysl, proč má takovou hrůzu z dalšího těhotenství nebo proč tak hystericky všude uklízí. Frustrace z povislých prsou a stárnutí, frustrace z každé nedokonalosti, posedlost retušováním fotografií, drastickými dietami, absolutní perfekcionalismus v přípravě kostýmů jsou indicie, které jednoznačně ukazují Marleninu propast mezi duchem a tělem vyklenutou do monumentálních roz-

měrů. Její pojetí těla je naprosto instrumentální, tělo je objekt, prostředek k poznávání zajímavých mužů a žen, tělo je obchodní položka: „Co prodávám, je půvab – to jsou mé akcie,“ konstatovala.

Sternbergovský obraz Marlene je však naprosto nechopitelný, tajemný. I proto britský divadelní kritik Kenneth Tynan napsal, že Marlene má „sex bez pohlaví“, čímž jsme u podstaty jejího mýtu – Marlene totiž může být všechno, co chceme. Její gender je proměnlivý, její emoce jsou proměnlivé, její tělo je proměnlivé, všechno na ní je proměnlivé. Můžeme se chytit čehokoli zrovna chceme. Nikdy nekončící vnitřní fluktuace nemůže ustát, jinak by mýtus narazil na skutečnost a zmizel. Proto Marlene milovala impotentní muže – mohla s nimi mít sex bez těla („duchovní obcování“), nehrozilo, že ji „odhalí“, že rozsvítí její potemnělou ložnici. Nehrozilo, že si pak z ní budou dělat legraci jako jeden její milenec, který když kolem něj v restauraci prošel číšník s vinným octem, měl pocit, že se miluje s Marlene. Po milování se totiž vždy preventivně vymývala vodou s octem.

Je symbolické, že bytost neustále v pohybu skončí tak, že se nemůže postavit na nohy. Konec kariéry v 70. letech vinou zranění musel být pro Marlene skutečnou tragédií, neboť pohyb byl její identita. Obraz zmizel a to, co z něj zůstalo nechtěla nikomu ukázat. Když o ní v roce 1984 točil filmový dokument Maximilian Schell, měla podmínku, že v něm nebude vidět, a oscarový herec a režisér se musel spokojit jen s jejím hlasem. V tomto kontextu se není možné divit tomu, že se Marlene vzdorovitě uzavřela ve svém pařížském bytě, odmítla k sobě kohokoli pouštět a jen telefonovala (za telefon měsíčně platila až 3000 dolarů). Nešlo jen o to, že padla její aura a že ji dostihlo stáří, šlo o to, že její tělo, na rozdíl od pulsující mysli, ztratilo tep, čímž násilím odervalo od Marlene obraz, který žila a kterému uvěřila, že je skutečný. Po ztrátě masky však už nezbylo nic – jako matka ztroskotala, jako manželka také, jako přítelkyně také – jediné, kde neztroskotala byla její kariéra,

ale ta už byla v osmdesátých letech minulostí: „Všechno, co mám je to, co jsem byla.“

Gail Louw k této replice svou hrou dodává, že něco přece jen ještě má – dceru, která k ní pořád jezdí, pořád se s ní hádá, pořád se o ni stará. Maria už překonala nenávistné divoké období dospělosti, kdy pronikla do divadla a podlehla alkoholu, drogám, promiskuitě a sebelítnostivé zlobě. Od své matky se emancipovala, a přesto se s ní pořád dokázala smát a pečovat o ni. Zachovat si v bolesti duchovní velkorysost není jednoduché, ale je to první krůček k tomu, jak svou bolest přijmout – není třeba odpouštět, když nám nebylo křivděno vědomě, je třeba chápat. A pochopení je jen krůček od toho, aby se svár vysokého a nízkého, poezie a prózy, nebe a země, ducha a těla, mýtu a reality harmonicky sjednotil.

Pavel Ondruch

Marlene Dietrich se svým režisérem Josefem von Sternbergem.

ČASOVÁ OSA MARLENE DIETRICH A MARIÍ RIVY

Legendární kostým Marlene Dietrich z Rudé carevny.

27. 12. 1901

Na území dnešního Berlína se narodila Marie Magdalene Dietrich.

1907

Zemřel pruský důstojník Louis Erich Otto Dietrich – Marlenin otec.

1912

Z domácí přezdívky „Lena“ či také „Lene“ vytvořila Marie Magdalene své nové jméno: „Marlene.“

1916

Matka Marlene se znovu vdala za nejlepšího přítele svého bývalého manžela aristokrata Eduarda von Loscha, který brzy na to zemřel během první světové války.

1918

Dietrich ukončila vzdělání na dívčí škole Auguste-Viktoria.

1919

Na konzervatoři ve Výmaru začala Marlene studovat hru na housle. Ve volném čase propadla literatuře – především Goethovi.

1920

Zánět vaziva prstu levé ruky ukončil ambice Marleniny matky, aby se dcera stala koncertní houslistkou. Marlene začala usilovat o kariéru herečky.

1921

Dietrich se přihlásila na divadelní akademii věhlasného režiséra Maxa Reinhardta, ale nebyla hned přijata. Začala se proto věnovat modelingu a účinkování v kabaretech.

1922

Marlene se propracovala k první roli v divadle v režii Maxe Reinhardta. Brzy se objevila v dalších jeho inscenacích. Debutovala v němém filmu Der kleine Napoleon.

1922

Během natáčení němého filmu Tragödie der Liebe se Marlene seznámila se svým budoucím manželem pomocným režisérem Rudolfem Sieberem.

17. 5. 1923

Vdala se za Rudolfa Siebera.

13. 12. 1924

Na svět přišlo jediné dítě Marlene Dietrich Maria Elisabeth Sieber.

1927

Zatímco Marlene natáčela ve Vídni, k Sieberům domů začala pravidelně chodit Marlenina herecká kolegyně ze sboru tanečnice Tamara Matul.

1929

Josef von Sternberg v jednom z berlínských kabaretů objevil Marlene Dietrich a pozval ji na konkurz do role Loly-Loly v připravovaném filmu *Der blaue Engel* (Modrý anděl). Dietrich roli získala.

1930

Po premiéře *Modrého anděla* se z Dietrich ze dne na den stala mezinárodní hvězda.

1930

Přičiněním již v Hollywoodu známého Josefa von Sternberga získala Dietrich kontrakt s Paramount Pictures a přestěhovala se – zatím bez manžela i dcery – do Ameriky.

14. 11. 1930

Po premiéře Marlenina prvního zaoceánského filmu *Maroko* se potvrdila naděje, že Dietrich může konkurovat švédské hvězdě Gretě

Marlene Dietrich ve zlomovém filmu *Modrý anděl*.

Garbo. V Maroku se také poprvé objevila v ikonickém pánském kravatovém kostýmu. Za Maroko získala Dietrich svou první a poslední nominaci na Oscara.

1931

Dietrich, která po premiéře *Maroka* odjela zpátky do Evropy, se vrátila zpátky do Států, tentokrát však spolu se svou šestiletou dcerou Mariou.

1930 až 1935

Vrcholné období duu Dietrich-Sternberg, během něž natočili 6 zásadních filmů (*Maroko*, *X-27*, *Šanghajský expres*, *Plavovlasá Venuše*, *Rudá carevna*, *Žena a tatrman*). Ani jeden z nich ve své pozdější kariéře – již jeden bez druhého – umělecky nepřekonal.

1933

Dietrich natočila svůj první film bez Josefa von Sternberga – *Píseň písní*, v němž se seznámila s Brianem Ahernem, který Marlene i Marii nahrazoval nepřítomného otce.

1934

Maria Riva poprvé stála před kamerou, když ji Josef von Sternberg obsadil do role mladé Kateřiny Veliké v *Rudé carevně*.

1936

Dietrich natočila svůj první barevný film *Zahrada Alláhova* s nezávislým producentem Davidem O. Selznickem – díky svému astronomickému honoráři se stala jednou z nejlépe placených hereček Hollywoodu.

1937

Potom, co Dietrich v Londýně odmítla lukrativní nabídku nacistů, aby se stala první hvězdou německé Třetí říše, požádala o americké občanství.

1937

Třináctiletá Maria byla svou vychovatelkou sexuálně zneužita.

1937

Dietrich natočila neúspěšný film *Anděl*, který přivedl Paramount k touze se jí zbavit. Brzy na to hasnoucí hvězdě vypověděli smlouvu.

1939

Marlene se vzdala německého občanství a stala se Američankou.

1939

Na přímluvu Josefa von Sternberga byla Dietrich nečekaně obsazena do westernu *Destry se vrací* a nadšené přijetí snímku zařídilo Dietrich návrat na výsluní popularity.

1941 až 1943

Poté, co Spojené státy vstoupily do druhé světové války, Marlene neúnavně objížděla zemi a prodávala válečné dluhopisy – prodala jich zdaleka nejvíc ze všech takto angažovaných hvězd.

1943

Maria se vdala za Deana Goodmana. Manželství brzy zkrachovalo.

1944 až 1945

Dietrich vystupovala pro Spojence v Alžíru, Itálii, Velké Británii a Francii, aby posléze vstoupila do Německa a povzbuzovala svými kabaretními výstupy vojáky nedaleko nepřátelské linie.

1945 až 1946

Maria vystupovala pro spojenecké jednotky v Evropě.

1947

Dietrich získala Medaili svobody a nejvyšší francouzské státní vyznamenání Řád čestné legie.

1947

Maria se vdala za Williama Rivu a přijala jeho příjmení.

1948

Narodil se Michael Riva a Marlene Dietrich se stala „nejkrásnější babičkou na světě.“

1950

Maria Riva začala pracovat v televizi, do které se okamžitě zamilovala.

1952

Maria Riva získala první nominaci na prestižní televizní cenu Emmy (podruhé byla nominována o rok později).

1953

Se svým krátkým hudebním programem vystoupila Dietrich v Las Vegas a měla takový úspěch, že ji za rok pozvali vystupovat do Londýna. Marlene se tak postupně vrátila ke svým berlínským kabaretním začátkům.

1957

Marlene angažovala geniálního hudebního aranžéra mladinkého Burtu Bacharach, který jí pomohl – navzdory omezenému hlasovému rozsahu – z jejich scénických výstupů vytvořit plnohodnotnou koncertní show. Spolupracoval s ní až do roku 1967.

1960

Koncertní návrat Marlene Dietrich do Západního Německa provázely rozporuplné reakce – jedni ji brali jako zrádkyni národa, druzí ji velebili za protinacistický postoj v druhé světové válce. Přestože turné zaznamenalo velký umělecký úspěch (nikoli finanční), emocionálně vyčerpaná Dietrich prohlásila, že se do Německa už nikdy nevrátí.

1962

Během koncertů v Izraeli Marlene zpívala i v zapovězené němčině, čímž překročila neoficiální tabu. Vrcholem čísla byla interpretace See-gerovy protiválečné písně Kde ty kytky jsou.

1965

Marlene jako první žena, a i jako první Němka v historii Izraele získala nejvyšší izraelské vojenské vyznamenání Medaili za hrdinství.

1965

Marlene sice překonala rakovinu děložního čípku, ale trpěla špatnou cirkulací krve v nohou.

1968

Marlene za svá scénická koncertní vystoupení na Broadwayi získala speciální cenu Tony.

1972

Oceněnou broadwayskou show natočila v Londýně televize. Marlene nebyla spokojená s výsledkem.

29. 9. 1975

Marlene během vystoupení v Sydney spadla z jeviště a zlomila si nohu. Tím skončila její kariéra a ona se postupně uzavřela před světem ve svém pařížském bytě.

1976

Zemřel Rudolf Sieber.

1978

Premiéru měl Marlenin poslední film Krásný gigolo, ubohý gigolo s Davidem Bowiem v hlavní roli, v němž díky pomoci své dcery Marii hrála dvě scény, za které získala astronomický honorář.

1982

Marlene souhlasila s natáčením dokumentu o svém životě pod podmínkou, že se vůbec neobjeví na plátně. Režisér Maximilian Schell proto natočil jen její hlas, pod nějž sestříhal klipy z celé její kariéry. Dokument jménem Marlene získal řadu světových cen, včetně nominace na Oscara za nejlepší dokumentární film.

1984

Dietrich vydala ve francouzštině svou autobiografii Marlene D. (v češtině vyšla roku 1991 pod názvem To jsem já).

6. 5. 1992

Marlene Dietrich zemřela ve věku devadesáti let na selhání ledvin. Francie jí vystrojila velkolepý vojenský pohřeb v pařížském kostele La Madeleine. Ostatky byly později převezeny do Berlína.

1992

Maria Riva krátce po smrti matky vydala její kontroverzní biografii Marlene Dietrich (v češtině vyšla pod názvem Moje matka Marlene Dietrich v roce 2000).

KDO JE KDO VE HŘE MISS DIETRICH LITUJE

AUMONT, JEAN-PIERRE (1911-2001)

francouzský divadelní a filmový herec, který se účastnil druhé světové války a za své hrdinství byl mimo jiné oceněn Řádem čestné legie. Po válce odešel do Hollywoodu, kde se stal nejúspěšnějším hercem francouzského původu. Natočil bezmála devadesát filmů – např. Hotel du Nord, Námořník Hans, John Paul Jones či Americká noc. S Marlene Dietrich se setkal během války v Itálii a okamžitě se s ní sblížil. Rádi vyprávěli historku, jak oba uháněli v džípu nepřátelskou krajinou a náhodou narazili na francouzské spojení. Jejich přátelství vydrželo až do smrti Marlene, která Aumontovi v poslední fázi života pravidelně a dlouze telefonovala. Ve své autobiografii o něm napsala: „Je na prvním místě člověk, a pak teprve herec. Všichni žijící herci by měli být tak ušlechtilí jako on.“

BARBIE, KLAUS (1913-1991)

nacista přezdívaný „lyonský řezník“. V Lyonu od roku 1942 vedl místní gestapo, kde osobně a s potěšením mučil vězně. Je zodpovědný za smrt přibližně 4000 lidí. Po válce začal spolupracovat s americkou CIA, která mu proto umožnila vyhnout se soudnímu řízení. Navzdory tomu ho v roce 1971 vypátrali lovci nacistů a nově zvolená vláda (v čele s Ronaldem Reaganem) ho v roce 1983 vydala do Francie. Tam jej odsoudili za válečné zločiny k doživotnímu vězení.

BOZON, LOUIS (1934)

francouzský herec a rozhlasový moderátor, který byl 30 let důvěrníkem Marlene Dietrich. Na vrcholu Marleniny kariéry se potkali náhodou při večeři jejich společného přítele a od té doby se přátelili. „Byla to ona, kdo si mě vybral,“ říká Bozon a zůstal jí věrný až do Marlenina skonu – jako jeden z mála ji směl navštěvovat v pařížském bytě na konci jejího života. „Jsou věci, které nemůžete vzdát. Kdybych to udělal, cítil bych se jako zrádce.“

BRYNNER, YUL (1920-1985)

rusko-americký divadelní a filmový herec, který se nejvíce proslavil rolí náčelníka Sedmi statečných. S o devatenáct let starší Marlene se potkal během promítání muzikálového filmu Král a já, za nějž dostal Oscara. Marlene okamžitě propadla jeho maskulinní vitalitě. Riva k tomu dodává: „Čtyři roky trval jejich tajný vztah, plál a skomíral, uhasínal a znovu zahořel jasným plamenem – stále stejně dokolečka podle obvyklého scénáře. Udržovali tuto lásku, dokud nezačala Brynnerova romantická sobecká náročnost Dietrichovou dusit.“ Brynner byl jediný z milenců Marlene Dietrich, s kterým po rozchodu nemluvila a upřímně ho nenáviděla.

BRANDO, MARLON (1924-2004)

americký filmový a divadelní herec, držitel mnoha cen včetně Oscara i Zlatého glóbu. Proslavil se především rolí Stanleyho ve filmovém přepisu divadelní hry Tennesseeho Williamse Tramvaj do stanice touha (1951), kterou se zapsal do historie moderního psychologického herectví a definoval tak typ drsného, a přesto citově labilního muže. Během své dlouhé kariéry však

exceloval v mnoha dalších filmech (V přístavu, Kmotr, Poslední tango v Paříži atd.) a ovlivnil tak celé generace mladých herců. Marlene Dietrich ho viděla na přelomu čtyřicátých a padesátých let hrát na Broadwayi a nadšená z představení ho šla po konci navštívit do šatny. Dle jedné z nejskandálnějších biografií Marlona Branda z roku 2005 otevřel herec dveře oděnu pouze v trenýrkách. Marlene, jak bylo jejím oblíbeným zvykem, padla před urostlým mužem na kolena a učinila mu to, co později nazval „nejlepší zkušeností tohoto druhu na světě.“ Posléze prý Marlene řekla: „Odpusťte, ale měla bych se představit – Jsem Marlene Dietrich.“ To, co jí odpověděl pobavený Marlon, není publikovatelné.

DIETRICH, MARLENE (1901-1992)

německá herečka, která jako jedna z mála evropských umělekyní dobyla – díky mistrovskému oku režiséra Josefa von Sternberga – Hollywood. Původně vystupovala v berlínských divadlech, ale poté co natočila se Sternbergem jejich první zlomový film Modrý anděl, se stala mezinárodní hvězdou. Přesídlila do USA, kde pokračovala ve výborně započaté kariéře a ve třicátých letech natočila své nejlepší filmy jako například Maroko, X-27, Žena a tatraman a další. Po rozchodu se Sternbergem její filmová kariéra tu více tu méně uvadala a přerušila ji druhá světová válka. Během ní odjela do Evropy, kde se snažila pomáhat povzbuzovat spojenecké vojáky. Po válce sestavila svůj koncertní pěvecký recitál, s nímž objela celý svět a znovu se proslavila. Po zranění nohy v roce 1975 ukončila kariéru a postupně se začala uzavírat ve své pařížském bytě. Na konci života už k sobě pouštěla jen dceru, domovnicku a přítele Louise Bozona. Zemřela na selhání ledvin. Přestože seznam jejich slavných i neslavných milenců a milenek je fascinující, celý život byla formálně provdána za Rudolfa Siebera, pomocného režiséra ještě z dob Marleniných začátků v Berlíně. Z jejich svazku vzešla jediná dcera. Dietrich obdržela řadu občanských ocenění včetně Medaile svobody a zapsala se nejen do dějin filmu, ale i módy, hudby, divadla a popkultury jako takové.

DOUGLAS, KIRK (1916)

americký herec a filmový producent, jehož rodiče byli ruští Židé uprchlíci do USA. Otec Michaela Douglase se proslavil titulní rolí ve velkofilmu Spartakus nebo v Touze po životě, kde hrál Vicenta van Gogha. Známý byl rovněž díky své mimořádné sexuální potenci, s kterou obšťastňoval nejen své manželky, ale i mnoho kolegyně – například Joan Crawford nebo Ritu Hayworth. S Marlene Dietrich měl krátkou aféru v roce 1932, kterou později pospal jako „láskyplný sex“. Na konci loňského roku oslavil 100 let.

FLEMING, ALEXANDER (1881-1955)

skotský lékař, který se proslavil objevem penicilinu. Marlene se s ním díky svým přátelům seznámila v Londýně ve čtyřicátých letech. Fleming ji daroval vzácný vzorek původní plísňové kultury, který ho prý přivedl k slavnému objevu. Marlene o něm napsala: „Další osamělý člověk, další génius. Všichni mají jedno společné – osamělost.“

GABIN, JEAN (1904-1976)

francouzský divadelní a filmový herec, který se v rodné zemi ve třicátých letech proslavil natolik, že o něj projevila zájem Amerika. Hollywood ale soustavně odmítal. Názor změnil až když Německo začalo okupovat Francii. V USA, kde se cítil vykořeněn a nebyl ani příliš úspěšný, se seznámil s Marlene Dietrich a pro oba dva to bylo fatální setkání. Marlene byla

ochotná poprvé ve svém životě opustit manžela a vdát se za něj. Přišla ale válka, do které Gabin dobrovolně a s nadšením odešel. Účastnil se vylovení v Normandii a byl také jedním z vojáků, kteří osvobodili Paříž. Pokud Marlene Dietrich někdy někoho opravdu milovala, byl to právě on. Napsala o něm: „Gabin byl opravdový muž – supermuž, muž jednoho života. Byl ideál, po němž touží všechny ženy. Nebylo v něm nic falešného. Všechno v něm bylo čisté a průzračné.“ A Maria Riva jej popisuje následovně: „Gabin měl jediné dvě chyby – svůj charakter a lásku k Dietrichové. Obojí bylo silné a pevné.“ Důvod jejich rozchodu je opředen tajemstvím a spekulacemi – jedna z nich je, že Gabin toužil po dětech a Marlene mu je odmítla dát, ba co víc, přes odpor Gabina šla na potrat – což by odpovídalo období, v němž znásilněná Maria hledala u matky podporu a ta čerstvě po interrupci dívku odehlnala.

GAVIN, JAMES M. (1907-1990)

nejmladší generál americké armády. Bojoval jako velitel 505. pluku 82. výsadkové divize roku 1943 na Sicílii. Během Dne D seskočil do Normandie a 33 dnů zde velel bojům. Na podzim roku 1944 seskočil v rámci operace Market Garden se svou divizí do Nizozemí. Marlene Dietrich ho zbožňovala, čemuž se Maria Riva ráda s pochopením posmívala: „Moji matku nikdy neomrzelo vyprávět, jak seděla na zemi zmrzlá kašlem, všude sníl a ticho, které náhle přerušil mocný hukot letadel, a když vzhledla, spatřila na pozadí šedočerného nebe mohutný americký stroj, z jehož útrob se jako první na padáku snesl sám velitel 82. letecké divize generál James M. Gavin a první, co na zemi udělal – našel Marlene Dietrichovou! Není to rozkošné?“

GAULLE, CHARLES DE (1890-1970)

francouzský státník a voják, který nejdříve sloužil v první světové válce a posléze po kapitulaci Francie v druhé světové válce vedl hnutí Svobodné Francie. Byl čelním představitelem exilové vlády. Po osvobození se stal hlavou Provizorní vlády Francouzské republiky, ale již o dva roky později rezignoval a založil vlastní politickou stranu. Po schválení jím navržené změny ústavy, po níž se Francie stala poloprezidentským systémem, byl roku 1959 zvolen 18. prezidentem Francie. Jeho odkaz v evropské pravice konzervativní politice je dodnes evidentní. Maria Riva píše: „Charles de Gaulle uprchl do Anglie, matka se do něj úplně zbláznila a začala nosit lotrinský kříž s upřímným vlasteneckým zápalem.“ Nevíme nic o tom, že by de Gaulle její náklonnost opětoval.

HEMINGWAY, ERNEST (1899-1961)

americký spisovatel, držitel Pulitzerovy ceny a Nobelovy ceny za literaturu. Jeho nejznámější díla jsou Stařec a moře, Komu zvoní hrana či Sbohem, armádo, které vynikají jeho nezaměnitelným úsporným stylem. Byl členem skupin amerických intelektuálů soustředěných v Paříži kolem Gertrudy Steinové – tzv. Ztracené generace. Účastnil se obou světových válek. Jeho „náhodné“ seznámení s Marlene Dietrich na lodi z Evropy do Ameriky v roce 1934 se stalo legendou. Dietrich o tom píše: „Okamžitě jsem ho milovala. Nikdy jsem ho milovat nepřestala. Milovala jsem ho platonicky.“ Jejich třicetileté přátelství, které ukončila až Hemingwayova sebevražda, nikdy nepřerostlo v milenecký vztah – Hemingway to vysvětloval něčím, co nazýval „nesynchronizovanou vášní“. Riva k tomu dodává: „Není pravda, že by byli milenci ve fyzickém slova smyslu. Je ovšem pravda, že jemu vyhovovalo,

že je o tom celý svět přesvědčen, a ona se proto nezlobila.“ Nedávno publikovaná korespondence prozrazuje jejich vzájemný něžný a oddaný cit i hloubku spisovatelovy deprese, se kterou mu Dietrich nedokázala pomoci.

HITLER, ADOLF (1889-1945)

jeden z nejkrutějších diktátorů v dějinách lidstva, který se pokusil získat Marlene Dietrich pro nacistický film, což podle Marii Rivy okomentovala následujícím způsobem: „A celá ta komedie o tom, jak ze mě chce mít Hitler velkou hvězdu své velkoněmecké říše... to není pravda! Ty veledůležité důstojníky za mnou posílá jen proto, že viděl v Modrém andělu moje podvazky a chce ty kraječkové kalhotky!“

CHANEL, COCO (1883-1971)

francouzská módní návrhářka, která zásadně ovlivnila směr módního průmyslu 20. století. Spolu s Marlene Dietrich více méně nezávisle na sobě zpopularizovaly pánské střihy v dámském odívání, včetně využívání pánských kalhot. Dietrich zbožňovala její legendární „malé černé šaty“ a smysl pro siluetu. Riva k tomu podotýká: „Moje matka ji přezdívala Paní malé černé šaty, až do padesátých let nikdy žádné její modely nenosila a nikdy si neuvědomovala, jak moc vlastně tuto velkou návrhářku ovlivnila.“

CHEVALIER, MAURICE (1888-1972)

francouzský a americký herec, tanečník, šansonier a zpěvák, držitel Oscara, Zlatého Glóbu i ceny Tony, který zpropagoval módu slaměných klobouků a dokonale propojil americkou černošskou jazzovou hudbu s britským music-hallem a pařížským šansonem. S Marlene Dietrich se seznámil hned po jejím příjezdu do Ameriky (Chevalier podepsal smlouvu s Paramountem nedlouho před Dietrich) a jejich vzájemná posedlost vším evropským umocněná frustrací z emigrace je spojila na celý život. Přispělo k tomu také již to, že skvěle vycházel s Rudolffem Sieberem. „Dietrich je něco, co zde ještě nikdy nebylo a nikdy nic takového nemůže přijít znovu. Byla to prostě Žena.“ Maria Riva ho ve své knize popisuje jako člověka, který je vždy se svojí láskou a oddaností poblíž.

KENNEDY, JOHN FITZGERALD /JFK/ (1917-1963)

35. prezident Spojených států a symbol amerického liberalismu pocházel z vlivného klanu, v jehož čele byl autoritativní despotický otec Joseph Kennedy. Během svého působení v čele USA čelil mnoha problémům (Berlínská krize, počátky války ve Vietnamu atd.), avšak snad i díky svému mimořádně sympatickému vystupování patří k nejrespektovanějším americkým demokratickým státníkům v historii. S Marlene Dietrich se znali ještě z dob jejich hollywoodských začátků (měla poměr s jeho otcem). V roce 1962 strávil dvacet minut v Bílém domě v Marlenině objetí – jemu tehdy bylo 46 a jí 62 let. Na prezidentův „oidipovský“ dotaz Marlene zalhala, že nic s jeho otcem neměla. Po této návštěvě se Marlene vrátila domů do New Yorku, kde v tu dobu kvůli pracovní cestě přespával manžel Marii Rivy William, kterému – jak říká slavná historka – zamávala prezidentem potřísněnými kalhotkami před nosem... Zhruba za rok, v roce 1963, byl na JFK spáchán dosud neobjasněný atentát. Maria Johna zbožňovala už od dob, kdy si spolu hráli jako děti – a podle všeho měl rád i on ji. Na jednom večírku na Riviéře požádal Mariu o tanec a ona na to ještě mnoho let poté s nadšením vzpomínala.

KENNEDY, JOSEPH P. (1888-1969)

vlivný americký katolický podnikatel a politik, který usurpoval svými extrémními nároky všechny své děti (měl jich celkem devět). Mnohé z nich tak sice přivedl k vynikajícím politickým výsledkům, avšak za cenu jejich psychické lability. S Marlene Dietrich se seznámil v roce 1938 na francouzské Riviéře, kde se po delší době shromáždila celá jeho velká rodina. V tu dobu nedaleko pobývala Marlene Dietrich. Seikání bylo nevyhnutelné už jen proto, že Joseph Kennedy miloval krásné ženy a Marlene Dietrich mocné a sebevědomé muže. Marlene o něm později řekla: „Byl už sice starý, ale stále roztomilý.“ Touto aférou začal dlouholetý vztah Kennedyů a Sieberů-Dietrichů.

KENNEDY, ROSEMARY (1918-2005)

nejstarší dcera Josepha Kennedyho, která byla při porodu nešťastně přiškrncena. Sestra nemohla sehnat porodního lékaře a přikázala rodičce, aby, dokud nepřijde doktor, držela vši silou nohy u sebe. Ten přišel až za dvě hodiny. Téměř udušená Rosemary přežila, avšak posléze nevykazovala takové známky výjimečnosti jako její ostatní sourozenci, a byla proto v dětství a dospívání považována za postiženou. Dostalo se jí speciálního klášterního vzdělání a dělala v něm velké pokroky, avšak byla čím dál tím víc frustrována tlakem svého otce. Pravděpodobně proto se u ní začaly projevovat deprese, výkyvy nálad a agresivní projevy. Její nevyzpytatelné chování ohrožovalo politické ambice, které měl otec s jejími sourozenci. Když mu proto lékaři nabídli zbrusu nový neurochirurgický postup, jak uklidnit problémové pacienty, souhlasil a bez vědomí matky poslal dvacetitříletou zdravou dívku na drastickou lobotomii. Rosemary po nevydařené operaci vykonané za plného vědomí byla na úrovni dvouletého dítěte, nechodila, nemluvila a pomohovala se. Otec ji posléze v obavě ze skandálu odklidil do ústavu, kde zcela opuštěna žila až do své pozdní smrti.

MATUL, TAMARA /TAMI/ (1905-1965)

ruská herečka a tanečnice, kterou fotograf Alexander Choura představil Rudolfovi Sieberovi v roce 1927. S Marlene Dietrich však už byly přítelkyně – kdysi spolu tančily ve sboru, z něhož se Marlene na rozdíl od Tami propracovala k hlavním rolím. Stala se Sieberovou oddanou celoživotní družkou, kterou podle Marii Rivy despotičtí manželé systematicky tyranizovali – ať už vynucenými potraty nebo psychickou šikanou. Mnohokrát ji kvůli tomu hospitalizovali v ústavu pro duševně choré. Po celý život byla nucena popírat vztah se Sieberem, nesměl totiž utrpět mediální obraz dokonalého manželství Marlene a Rudolfa. Tami proto představovali nejdříve jako chůvu, pak jako společníci a asistentku hvězdy a někdy také jako služku. Dle některých pramenů byla zabita v ústavu psychicky narušeným pacientem. Riva píše: „Zlomit lidskou bytost nelze snadno a rychle. Přivést něčí duševní zdraví až za hranici šílenství, odkud už není návratu, vyžaduje vytrvalost a soustavnost. Ti dva, kterým jsem říkala rodiče, byli důkladní a dali si záležet.“ Rudolf Sieber nechal na náhrobek své tajné celoživotní oddané partnerky vytesat jako rok narození letopočet 1930. V tomto roce odplula Marlene Dietrich do Hollywoodu a ponechala mladé milence o samotě... Pro mladou Mariu byla Tami zásadním spojencem, neboť jí nahrazovala nepřítomnou matku. Celou svou knihu proto věnovala mimo jiné právě jí. „Po celé moje dětství byla Tami mou nejlepší přítelkyní, člověkem, kterého jsem milovala nejvíce ze všech lidí. Věděla jsem, že ji miluje i můj otec. Proč ne, když byla tak pomilováníhodná. A věděla jsem, že Tami miluje jeho. Že ji ta láska nakonec

přivede do hrobu, to jsem vědět nemohla. Kdybych to tušila, možná bych ji mohla zachránit. To pomyšlení mne pronásleduje dodnes.“

PIAF, EDITH (1915-1963)

světoznámá francouzská šansonierka, jejíž divoký život je navzdory všemu bádání stále zahalen tajemstvím. Marlene Dietrich byla její dobrá přítelkyně, šla jí dokonce za svědku na svatbu a nedala na ni na rozdíl od Marii Rivy dopustit. Riva o Piaf napsala, že její názor na ni je „nepublikovatelný“. Marlene, s níž měla s největší pravděpodobností lesbický poměr napsala: „V mých očích byla opravdu křehkým ptáčkem, po němž měla jméno, ale zároveň Jezabel s nenasytnou touhou po lásce, již kompenzovala pocit neúplnosti, svou ošklivost – jak říkala – své křehké drobné tělíčko, které vysílala do boje jako Kirké sirény z Lorelei, svůdnice slibující s tou svou energií, které nebylo rovno, všechny rozkoše světa. Točila se mi hlava ze všech těch milenců, jež jsem jí musela vodit do jejich hotelových apartmá.“

REAGAN, RONALD (1911-2004)

původně herec a předseda hereckých odborů, posléze 33. guvernér Kalifornie (1967-1975) a posléze 40. prezident Spojených států amerických (1981-1989). Označil Sovětský svaz za říši zla a odmítl se Sověty vyjednávat. Spolu s Michailem Gorbačovem přispěli ke konci studené války. S Marlene Dietrich se seznámil ještě v dobách, kdy se jako herec propracovával z běčkových filmů ke kvalitnější zábavě. Poslední telefonní rozhovor před jeho odchodem z Bílého domu byl právě s Marlene. Dietrich se znala jak s Reaganovou první manželkou herečkou Jane Wyman (ženatý s ní byl 9 let), tak s jeho druhou ženou, jednou z nejvlivnějších prvních dam v historii USA a rovněž původně herečkou, Nancy.

REMARQUE, ERICH MARIA (1898-1970)

německý protiválečný spisovatel, který se proslavil románem z roku 1928 Na západní frontě klid popisující jeho vlastní zkušenosti z první světové války. Dílo, které tak jednoznačně odsoudilo hrůzy války, a které tak nadchlo Marlene Dietrich, bylo pro militantní nacisty nepřijatelné a Remarquova v roce 1938 zbavili německého občanství. Emigroval proto do USA, kde se o něj Dietrich jako o mnoho jiných slavných uprchlíků starala. Ve stejném roce jako ona získal americké občanství. S Dietrich, které říkal „Puma“ se seznámil roku 1937 v benátském Lidu a po tom, co vlebila jeho román a recitovala mu zpaměti Rilkovy verše (především její nejoblíbenější báseň Pardál), propadli vášnivě lásce, která se pro Remarquu stala celoživotní šířavou obsesí. Dietrich o něm napsala: „Byl chorobně melancholický a zranitelný. Tato stránka jeho osobnosti mě velmi dojímala.“ Maria Riva, která měla Remarquu mimořádně ráda, ve své knize píše: „Remarque netrpěl jen tím, že byl bez milosti odmrštěn, ale podobně jako Jo (von Sternberg) se užíral vlastní sebenenávisti za to, že ji příliš miluje, aby ji dokázal opustit. Potřeboval jí být na blízku, třeba se na ni jen dívat, slyšet její hlas, dokonce i poslouchat, jak mu vypráví o své nové lásce, což ona dělala a chtěla po něm rady, jak učinit okamžiky strávené v objetí nového milence ještě nádhernější. (...) Byl příliš hodný, a tak se z něj stal patetický voyer, Cyrano z Beverly Hills.“

Maria Riva

RIVA, MARIA (1924)

herečka a dcera Marlene Dietrich, která vyrůstala buď uprostřed hollywoodských ateliérů nebo ve společnosti mimořádných matčinych přátel, milenců a milenek. Kromě pár měsíců v penzionátu ve Švýcarsku se jí nikdy nedostalo žádného vzdělání, kromě příležitostných učitelů a soukromých vychovatelek – jedna z nich ji ve třinácti letech znásilnila. Před kamerou stála poprvé v deseti letech (Rudá carevna) a v dospělosti jí vzhledem k výchově nezbýlo nic jiného než jít stejnou cestou jako matka. Vrhla se na studium herectví a v padesátých letech prorazila v televizi. Vdala se za divadelního scénografa Williama Rivu, s nímž se jí konečně podařilo alespoň trochu emancipovat od vlivu matky a pokusit se o „normální“ život, po němž vždycky snila. S Rivou měla čtyři syny. S matkou stále udržovala blízký, avšak výbušný vztah a po její smrti vydala biografickou knihu Moje matka Marlene Dietrichová, v níž bez skrupulí líčí slasti a strasti života s ikonou.

RIVA, WILLIAM /BILL/ (1947-1999)

americký scénograf italského původu působící v divadle i v televizi, manžel dcery Marlene Dietrich, s níž měl čtyři syny. S Marií se seznámil na divadelní fakultě Fordhamovy univerzity. V místním studentském divadle dostala práci jako asistentka režiséra a první, co na zkoušce řekla, bylo doporučení ohledně osvětlení. Výtka dopadla přímo na hlavu zaskočeného Rivy, který na univerzitě přednášel obor scénografie. „A já, která jsem vyrostla v prostředí, jež prakticky vynalezlo lásku na první pohled, já, která jsem vždycky zesměšňovala podobné pošetilé romantické praktiky a znechuceně odsuzovala matčina milostná vzplanutí – jsem se zamilovala na první pohled a nikdy jsem toho nelitovala.“

SHAW, GEORGE BERNHARD (1856-1950)

britský dramatik irského původu, držitel Nobelovy ceny za literaturu. Svou rozsáhlou dramatickou tvorbou (napsal přes padesát her) položil základy moderního anglického dramatu. Mnohé jeho hry jsou dodnes uváděny, například Pygmalion (proslavený muzikálovou verzí My fair lady), Svatá Jana, Čokoládový hrdina či Živnost paní Warrenové. Marlene hrála v jeho dramatické pentalogii Zpět k Methusalemovi a ve hře Rodiče a děti ještě před Modrým andělem. Setkání s Shawem zorganizovala přes své známé na pomezí třicátých a čtyřicátých let, když byla s manželem v Rakousku. Rudolf Sieber podle Marii Rivy vyprávěl, jak mu Marlene Dietrich setkání popisovala: „Ovšemže jsem mu to napřed musela udělat, než jsme si mohli popovídat.“ Nikdy víckrát ho již nenavštívila.

SIEBER, RUDOLF /PAPI/ (1897-1976)

první a jediný manžel Marlene Dietrich, otec Marii Rivy, který se narodil v Ústí nad Labem a ve dvacátých letech pracoval jako asistent filmového producenta v Berlíně. V roce 1922 se na natáčení seznámil s tehdy ještě neznámou začínající herečkou Marlene Dietrich. Ani ne za rok se s ní oženil. Ve společné domácnosti však žili jen prvních pět let. Otevřené manželství, v němž byl Sieber pouze důvěrník a rádce, fungovalo až do jeho smrti. Během padesátiletého manželství se pár vidal jen příležitostně a každý měl své partnery, které si tolerovali. Nešlo však jen o dekorum a zvyk, ale také o to, že Sieber byl na Dietrich finančně závislý. Od roku 1953 žil a podnikal s Tami

na drůbeží farmě v Kalifornii. Maria ke konci své knihy konstatuje: „Nikdy jsem mu neodpustila, co udělal a nechal udělat Tami, ale naučila jsem se ho litovat za to, co nechal provést se sebou.“

SINATRA, FRANK (1915-1998)

americký herec a popový, jazzový a swingový zpěvák, který je považován za jeden z nejzásadnějších hlasů 20. století. Celý život ho provázely skandály s ženami a podezření ze spojení s mafii. Marlene ho popisuje jako jediného opravdu něžného muže, jakého kdy poznala: „Nechá tě spát a je tak vděčný – vždycky tak milý a ohleduplný.“ Marie Riva jejich vztah interpretuje prozaicky jako „lék proti samotě, kdy čekala na Yula Brynnera“.

STERNBERG, JOSEF VON (1894-1969)

americký režisér rakouského původu, který v Berlíně ve třicátých letech objevil Marlene Dietrich a obsadil ji do svého nejslavnějšího filmu Modrý anděl. Od té chvíle se pro něj stala múzou i závislostí. V Hollywoodu ji zařídil smlouvu u Paramountu a natočili spolu dalších šest filmů. Jeho geniální a na tu dobu revoluční práce s kamerou (byl mistrem světla a stínu) pomohla vytvořit mýtus Marlene Dietrich tak, jak jej dnes známe – jako krásnou, tajemnou osudovou ženu. Vytríbená estetika jeho filmů, kdy důraz byl kladen na obraz a nic jiného (nezajímal ho moc příběh ani psychologie postav) ho zapsala do dějin světové kinematografie. Marlene Dietrich celý život miloval, avšak po jejich posledním filmu již nedokázal snášet její povahu a svou závislost na ní a pokusil se lidsky i umělecky osamostatnit. Z lidského hlediska se mu to podařilo jen částečně, protože byl neustále s to přispěchat na její zavolání, a z hlediska uměleckého se mu to bohužel nepodařilo téměř vůbec, protože žádným svým filmem po roce 1935 nepřekonal genialitu snímků se svou femme fatale. Marlene ho do konce života uctívala jako geniálního režiséra a jako muže, který ji všemu naučil. Rozpad jednoho z nejzářnějších příkladů kongeniálního spojení režiséra s herečkou Dietrich vždycky litovala: „Neopustila jsem Sternberga, on opustil mě.“

STEWART, JAMES (1908-1997)

americký voják a herec, který se do dějin kinematografie zapsal především svou opakovanou spoluprací s Alfredem Hitchcockem (Okno do dvora, Vertigo...). S Marlene Dietrich prožil krátký románek v roce 1939, v době, kdy společně natáčeli westernovou komedii Destry se vrací, která pro Dietrich znamenala velký návrat do Hollywoodu po několikaleté odluce. Jedna z nepodložených informací říká, že Stewart přivedl Marlene Dietrich do jiného stavu – zde by mohl být klíč k vyprávění z knihy Marii Rivy o potratu, který Marlene absolvovala v období, kdy Marii znásilnila její vychovatelka. Pokud to však nebylo dítě Jeana Gabina...

V Divadle Ungelt můžete v sezóně 2016/2017 dále vidět

DEŠTIVÉ DNY

KEITH HUFF, americké drama je hrou o síle přátelství a zároveň kriminálním příběhem. Drsní chlapci Denny a Joey jsou přáteli od dětství, které oba strávili na chicagském předměstí. Dnes jsou parťáky u chicagské policie. Hrají Richard Krajčo a David Švehlík.

EXPRES NA ZÁPAD

CORMAC MCCARTHY, strhující psychologické drama. Nevšední setkání dvou diametrálně odlišných lidí v zaslém newyorském bytě - univerzitního profesora a bývalého trestance. Hrají František Němec a Radek Holub.

KRÁLOVSTVÍ BOŽÍ NA ZEMI

TENNESSEE WILLIAMS, samota, neutuchající déšť, blížící se potopa a tři lidé hledající východisko z opuštěnosti, smrti, prázdnoty a vzájemného boje. Hlubinné psychologické drama o padlé ženě mezi dvěma znepřátelenými bratry. Jitka Čvančarová, Martin Hofmann a Ondřej Novák.

MEZI ÚTERÝM A PÁTKEM

JOANNA MURRAY-SMITH, stále krásná manželka, úspěšný šarmantní manžel, mladá milénka, nešťastná dcera. Regina Rázlová, Milan Hein, Jitka Čvančarová a Petra Nesvačilová.

NA ÚTĚKU

PIERRE PALMADE A CHRISTOPHE DUTHURON, nezdolnou energií a nadějí nabitá komedie o náhodném setkání dvou obyčejných žen vydávajících se na cestu za svobodou, dobrodružstvím a životem prožitým naplno. Ve hře, která se s humorným nadhledem dotýká i témat nelehkých, můžete vidět Janu Štěpánkovou a Zlatu Adamovskou.

PAN HALPERN A PAN JOHNSON

Lionel Goldstein, anglická tragikomédie. U hrobu paní Florence se setkají dva staří muži, pan Halpern a pan Johnson. Hra měla světovou premiéru v Londýně a svou poslední roli v životě si v ní zahrál Sir Laurence Olivier. Divadlo Ungelt ji uvádí s Petrem Kostkou a Františkem Němcem.

POSLEDNÍ RECITÁL MARTY KUBIŠOVÉ

umění odejít je disciplína, kterou zvládá málokdo. Marta Kubišová má však v tomto ohledu jasno. Naposledy se dělí sama o sebe s diváky tím, co umí nejlépe: písněmi. Její poslední recitál s živou kapelou Karla Štolby nabízí to nejlepší z celé kariéry této uhrančivé osobnosti.

PRINCIP NÁHODY

SIMON STEPHENS, žena z ničeho nic políbí cizího staršího muže. Je to náhoda? Netradiční příběh lásky, která vykvete tam, kde by to nikdo nikdy nečekal. Herecký duel Aleny Mihulové a Jana Vlasáka.

RŮŽOVÉ BRÝLE

SUSAN BIGELOW a **JANICE GOLDBERG**, irskou hospodu a židovské lahůdkářství dělí jen úzká ulička, jejich majitelky, postarší vdovy, však rozděluje nejen náboženství, ale i dávný spor jejich zesnulých manželů. Dramatický příběh nepostrádá irský ani židovský humor. Hrají Zuzana Bydžovská, Hana Maciuchová a Sabína Rojková.

SKOŘÁPKA

MARCIN SZCZYGIELSKI, v zapadlé knihovně se schází nesourodá dvojice. Zakřiknutá knihovnice a suverénní zlatokopka. Co přinese toto setkání? Komedie o nečekaném přátelství a cestě ke svobodě. Alena Mihulová a Petra Nesvačilová.

SMRT A DÍVKA

ARIEL DORFMAN, křehká žena se může postavit do cesty svému trýzniteli jedině s pistolí v ruce. Co na tom, že je to úspěšný lékař, který přišel jen na krátkou návštěvu? Ani její manžel ji nezabrání využít jedinečné šance na spravedlnost. Lucie Štěpánková, Tomáš Dastlík a Petr Stach.

VZPOMÍNKY ZŮSTANOU

BERNARD SLADE, milostný příběh i strhující rodinné drama. Zlata Adamovská a Lucie Štěpánková / Jana Stryková jako matka a dcera. Petr Štěpánek a Vilém Udatný / Pavel Kikinčuk v mužských rolích jímavého příběhu.

4000 DNŮ

PETER QUILTER, matka, syn a jeho partner vzpomínají na uplynulých jedenáct let. Každý z nich si to ale pamatuje jinak. Do jaké míry utváří paměť naši osobnost? V dramatickém příběhu napsaném s anglickou lehkostí a humorem hrají Hana Maciuchová, Ondřej Novák a Petr Stach.

Letní scéna Divadla Ungelt

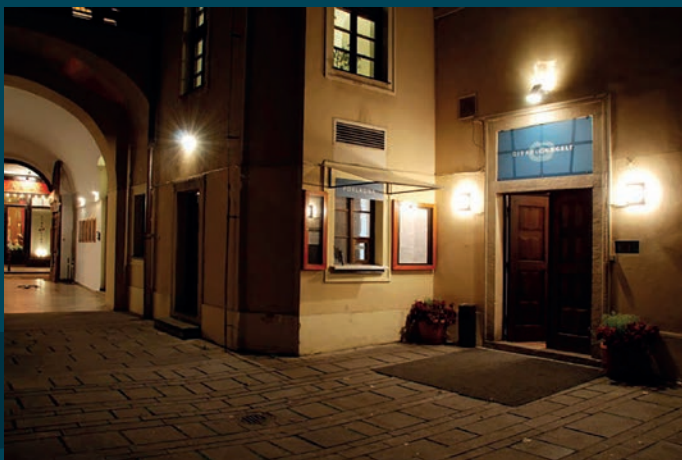
TOUHA JMÉNEM EINODIS

Karel Štolba, **Marta Skarlandtová**, původní český komorní muzikál pro Martu Kubišovou a Anetu Langerovou. Spoluúčinkují Milan Hein, Ondřej Novák, Igor Orozovič a hudební skupina Karla Štolby. Příběh inspirovaný nevěštním osudem baronky Sidonie Nádherné, poslední majitelky zámku Vrchotovy Janovice.

Ungelt

Původně areál odpočinku pro kupce. V areálu se vybíral poplatek (clo), zvaný ungelt. Odtud dnešní název areálu. Kromě celnice tady kupci měli dvůr, špitál a kostel. Po obvodu dvora, který sloužil jako tržiště, vyrůstaly nejstarší románské domy. Základy tohoto domu, rovněž v románském slohu, pocházejí z 11. století a jsou k vidění v klubu divadla. Celý dům, včetně prostor, které byly zrekonstruovány na divadlo, tu stojí od 14. století.

Soukromé Divadlo Ungelt bylo slavnostně otevřeno 2. října 1995 panem Milošem Kopeckým, který divadlu daroval své oblíbené otáčivé křeslo. To se nachází v divadelním klubu v unikátním společenství dalších křesel a židlí - darů od sponzorů a známých osobností českého veřejného života, příznivců divadla.

Také v životě se občas hodí nápověda, abyste věděli, jak dál.

Kooperativa
VIENNA INSURANCE GROUP

Hlavní partner
Divadla Ungelt

☎ 841 105 105
www.koop.cz